

ביאורים

מלך כוזר מקבל את דברי החבר ומסכם ששם "אלוהים" והשגתו הוא על ידי השכל. וידיעתו אינה מעוררת את האדם לפעול. לעומת זאת שם ה' מעורר את האדם ומביא אותו לידי השתוקקות ודבקות ואליו אפשר להגיע רק באמצעות הנביא והנבואה.

החבר מחזק את דברי מלך כוזר ואומר שהנה באמת מצאנו שמי שידע את ה' ימתקו לו הצרות המגיעות לו בהקשר של העבודה. אברהם אבינו התנסה בעשרה ניסיונות בשל אמונתו. נזרק לאש באור כסדים, עזב את מולדתו, מל את עצמו וכו' כל זה מפני שידע את ה', לא רק במסקנה שכלית אלא הגיע לדרגת זיכור שידע את ה'. רק ידיעה זו נתנה בו את הכוח לעמוד בכל הניסיונות הקשים שעבר. על זה נאמר "טעמו וראו פי טוב ה'" [תהילים לד]. הטוב שבידיעת ה' מגדיר לאדם את כל חייו כטובים. שם ה' נקרא גם 'אלהי ישראל' כי זו תכונה ישראלית מיוחדת שמאפשרת להשיג את ה', לחיות את עבודת ה' מבפנים. כך גם נקרא 'אלהי הארץ' (ארץ ישראל). זאת כי ישנה תכונה מיוחדת לארץ ישראל שמאפשרת את הנבואה וגילוי שם ה' המלא דווקא בה. השגת שם ה' זוהי החוויה השלמה ביותר שאדם יכול לחוות, ממש "לחיות" את האמת ולא רק לדעת אותה ידיעה סתמית. עובדה היא, שאין ההמונים מקבלים את הסברי אנשי החכמה והפילוסופים אך-על-פי שהספרים שלהם מסודרים ומדוקדקים. לעומת זאת ההמונים מקבלים את דברי הנביא ושליחיו אחריו וכבר חז"ל אמרו "נפרים דברי אמת". ההמון יש לו חוש בריא לקבל את דברי הנביא ולא את דברי הפילוסוף, הוא 'רואה' שהם יותר אמיתיים.

הרחבות

הכרת אברהם אבינו את בוראו

וְרָאָה מֵה שְׂרָאָה מִן הָעֵנָן הָאֱלֹהִי בְטַעַם, לֹא בְהֶקֶשׁ. הרמב"ם האריך לתאר כיצד הכיר אברהם את בוראו, ובדבריו מצאנו שלפחות חלק מתהליך הכרת הבורא כן היה מתוך חשיבה והיקש: "התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו... ולבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם, ובן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו, כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים ולערוך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה, ושיבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבוד אלא לאלוה העולם... ויצא לחרן, והתחיל לעמוד ולקרוא בקול גדול לכל העולם ולהודיעם שיש שם אלוה אחד לכל העולם ולו ראוי לעבוד" [הלכות עבודה זרה א, ג].

שאלות לדין

"טעמו וראו פי טוב ה'", כיצד "טועמים"?

מי שלא מצליח לראות בחייו איך הקב"ה משגיח עליו. מה עליו לעשות?

טו **אמר הפוזרי:** כָּבֹד הַתְּפָאָר לִי הַהֶבְדֵּל בֵּין 'אֱלֹהִים' וְה', וְהַבְנֵתִי מֵה בֵּין אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי אַרְיֶסְטוֹ, וְשֵׁה' שֶׁתִּשְׁתַּקְּקוּ אֵלָיו הַשְּׁתִּיקוּת שְׁבֻטָּעַם וְרָאָה, וְאֱלֹהִים יְטוּ אֵלָיו בְּהֶקֶשׁ, וְאוֹתוֹ הַטַּעַם יָבִיא אֶת מִי שֶׁיִּשְׁיָגוּ לִידי מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּאַהֲבָתוֹ וְהַמִּיתָה בְּעִבּוּרוֹ, וְזֶה הַהֶקֶשׁ יִרְאֶה שְׁתִּבְיָם לְגִדְל אוֹתוֹ, כֹּל עוֹד לֹא יֵצֵק הַדְּבָר וְלֹא נִסְבַּל בְּגִלְלוֹ טָרַח. וְאֵין לְהֶאֱשִׁים אֶת אַרְיֶסְטוֹ אִם זֶלְזֵל בְּמַעֲשֵׂי הַחֻקִּים, הוֹאִיל וְהִיא מְסַפֵּק אִם יוֹדַע זֹאת הֶאֱלָ.

יז **אמר החבר:** וּבְצִדְקָ סֶבֶל אַבְרָהָם מֵה שֶׁסֶבֶל בְּאוֹר פְּשָׁדִים, וְאַחַר כֵּן הִצִּיאָה מֵאַרְצוֹ, וְאַחַר כֵּן הַמִּיָּלָה, וְאַחַר כֵּן שְׁלוּחַ יִשְׁמַעֲאֵל, וְאַחַר כֵּן עֲקֵדַת יִצְחָק, הוֹאִיל וְרָאָה מֵה שְׂרָאָה מִן הָעֵנָן הָאֱלֹהִי בְטַעַם, לֹא בְהֶקֶשׁ, וְרָאָה שֶׁאֵין דְּבָר נֶעְלַם מִמֶּנּוּ מִפְּרִטֵי בְרוּאָיו, וְרָאָה גוֹמֵל אוֹתוֹ עַל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים לְשִׁעְתָּם, וּמְדַרְיָכוֹ בְּדֶרֶךְ הַיְשָׁרָה, עַד שֶׁלֹּא יִקְדִים וְלֹא יֵאָחַר אֶלָּא בְּרִשּׁוֹתוֹ, וְאֵין לֹא יוֹזֵל בְּהֶקֶשׁוֹ הַקְּדוּמִים, וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ הַחֻקִּים ז"ל בְּ"וַיִּצְא אוֹתוֹ הַחוּצָה", "אָמַר לוֹ צֵא מֵאַצְטוּגְיִנוֹת שְׁלֶךְ", כְּלוֹמַר שֶׁצִּוְהוּ לְעֵזֵב חֻקְמוֹתָיו הַהֶקֶשׁוֹת כְּחֻקְמוֹת הַפּוֹכְבִים וְזוֹלְתָה, וְיִקְבֵּל עַל עֲצֻמוֹ עֲבוֹדַת מִי שֶׁהִשִּׁיג בְטַעַם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "טַעֲמוּ וְרָאוּ כִּי טוֹב ה'". וּבְצִדְקָ נִקְרָא ה' 'אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל', מִפְּנֵי שֶׁהִרְאָה הַזֹּאת נֶעְדְרַת מִזוּלְתָם, וְנִקְרָא 'אֱלֹהֵי הָאָרֶץ', מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ סִגְלָה בְּאוֹרָהּ וּבְאֲדַמְתָּהּ וּבְשִׁמְיָהּ עוֹזֶרֶת לָזָה, עִם הַתְּנַאֲיִם אֲשֶׁר הֵם פְּעוּדַת הָאֲדָמָה וְהַהֲכָנָה לְהַצְמַחַת הַמִּין הַזֶּה. וְכֹל הַנּוֹחֵגִים לְפִי הַחֻק הָאֱלֹהִי הוֹלְכִים אַחֲרֵי בְעֲלֵי הָרְאָה הַזֹּאת, וְהַבְּטַח נִפְשָׁם בְּקִבְלָה מֵהֶם, עִם תְּמִימוֹת דְּבָרֵיהֶם וְעֵבִי מְשֻׁלֵּיהֶם, מֵה שֶׁלֹּא תִבְטַח בְּקִבְלָה מֵהַפִּילוֹסוֹפִים עִם דְּקוֹת דְּבָרֵיהֶם וְיָפִי סֶדֶר חֲבוּרֵיהֶם וַיִּמָּה שְׂרוּמִז עֲלֵיהֶם מִן הַמּוֹפֵת, אֲבָל אֵין הַמּוֹזְנִים הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם, כְּאֵלּוֹ נְחָה רִיחַ הָאֲמֵת עַל הַנֶּפֶשׁוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר: "נִפְרִים דְּבָרֵי אֲמֵת".

השתוקקות שבטעם - השתוקקות שמקורה בחוויה. **לגדל אותו** - לשבח ולרומם את ה'. **לא יזיק** - לאדם העובד. **לא יקדים ולא יאחר** - אברהם במעשיו. **עוזרת לזה** - לראייה הנבואית. **התנאים** - המצוות. **בעלי הראיה** - הנביאים. **עם תמימות דבריהם וכו'** - למרות שאין דברי הנביאים חריפים כדברי הפילוסופים, ואין חידוד במשליהם. **הנפשות** - של ההמון.